

Innhold

DEL I – TINGSRETT

Festnede rettsforhold	41
<i>Professor Gunnar Ketil Eriksen, Universitetet i Tromsø</i>	
1. Innledende bemerkninger	41
2. Nærmere om begrepet «festnede rettsforhold»	42
3. Hensynene bak og fremveksten av konstruksjonen «festnede rettsforhold»	44
4. Nærmere om «festnede rettsforhold» sine rettslige kjennetegn og virkeområde	45
5. Argumenter og rettskilder som taler for at festnede rettsforhold er et selvstendig ervervsgrunnlag	47
5.1 Rettspraksis	50
6. Argumenter og rettskilder som taler imot at festnede rettsforhold er et selvstendig ervervsgrunnlag	53
6.1 Fraværet av krav til god tro. Spørsmålet om tyvens arvinger kan hevde	58
7. Hvordan kan «gammel urett» avhjelpes? Restitusjon og gjenoppretting	60
8. Avsluttende bemerkninger	64
Risiko ved å bli eier av fast eiendom	67
<i>Professor emeritus Thor Falkanger, Nordisk institutt for sjørett, Universitetet i Oslo</i>	
1. Innledning	67
2. Naboforhold	68
3. Plan- og bygningslov	70

INNHold

4. Landbruks- og skoglovgivningen, naturmangfoldloven	72
5. Kulturvernlovgivningen	74
6. Forurensningslovgivningen.	75
7. Noen avsluttende bemerkninger	77

Høstingsretten, eiendomsretten og hensynet til naturmangfoldet

79

Professor Hilde Hauge, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Introduksjon	79
2. Rettskildesituasjonen.	82
3. De ytre rammene for høstingsretten etter frilufsloven § 5 første ledd	83
4. Begrensninger av hensyn til grunneier	87
5. Begrensninger av hensyn til naturmangfoldet	90
5.1 Forholdet mellom frilufsloven og naturmangfoldloven	90
5.2 Naturmangfoldloven.	90
6. Noen avsluttende refleksjoner	97

Strøtankar om strøkssevituttar – nokre spørsmål om bortfall 99

Professor dr. juris Tore Lunde, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innleiing	99
2. Bortfallsgrunnar formulert av Høgsterett	102
2.1 Bortfall grunna «direkte strid mellom formålene i servitutt og reguleringsbestemmelse»	102
2.2 Bortfall fordi etterleving av servitutten vil føre til «meningsløs ikke-bruk»?	104
2.3 Bortfall fordi etterleving av servitutten vil føre til «utilsiktede følger»?	105
2.4 Bortfall av servitutten «i utviklingens medfør» eller fordi servitutten «har utspilt sin rolle»?	106
3. Avslutning	110

INNHold

Rettstap ved utvist passivitet overfor rettighetsoverskridelser i samrettsforhold	111
<i>Roger Stelander Magnussen, førsteamanuensis ved Handelshøgskolen, Universitetet i Stavanger og førsteamanuensis II ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen</i>	
1. Innledning	111
2. Oversikt over regler for samrettsforhold (og enkelte andre tingsrettslige rettsforhold).	114
2.1 Innledende merknader	114
2.2 Enkelte utgangspunkter for rådighetsutøvelsen	114
2.3 Rettsvirkninger	117
3. Passivitet – oversikt over passivitetens funksjoner, passivitetens virkninger og normer om rettstap ved passivitet.	122
3.1 Passivitetens ulike funksjoner og virkninger.	122
3.2 Normer om rettstap ved passivitet	124
4. Høyesterettsdommen inntatt i Rt. 2015 s. 1157.	128
4.1 Presentasjon av dommen.	128
4.2 Rettslig kontekst og rettskildebruk.	131
4.3 Det rettslige temaet	134
5. Rettighetsoverskridelser	135
5.1 Innledende merknader om uhjemlet rådighet og rettighetsoverskridelse	135
5.2 Rettigheter er utviklingsdyktige	136
5.3 Rettighetsoverskridelser.	138
5.4 Refleksjoner rundt rettighetsoverskridelser i samrettsforhold	144
Hevd, rettsvern og hevd av rettsvern	149
<i>Professor Hans Fredrik Marthinussen, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen</i>	
1. En lettere personlig innledning	149
2. Hevd og rettsvern – besittelsens betydning og beskyttelse i historisk og internasjonalt perspektiv	150
3. Hevd av rettsvern.	163
4. Et avsluttende hjertesukk	172

INNHold

Den gamle og den nye retten til tang og tare 173

Professor dr. juris Ola Mestad, Nordisk institutt for sjørett, Universitetet i Oslo

1. Innleiing	173
2. T.H. Aschehousgs avhandling «Om Eiendomsret til Havgrund»	176
3. Grunneigars rett til ilanddriven tare	177
4. Retten til tareskurd	180
5. Endring av friluftsløva i 2011 og retten til tang og tare	184
6. Taretråling med generell løyveordning	186
7. Taretråling, økosystem og berekraft.	190
8. Tare dyrking med akvakulturløyve – ei framtidsnæring?	193
9. Nokre refleksjonar	195

Rettar til fast eigedom og omsyn til miljø 197

Professor Ingunn Elise Myklebust og professor Synne Sæther Mæhle, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innleiing	197
2. Omsyn til miljø i rettskjeldebiletet for rettar til fast eigedom	200
3. Miljøomsyn i lys av trekk ved tingsrett	203
4. Avtalefridom – klargjering av rettsgrunnlaget	206
5. «Tida og tilhøva» – ikkje berre eit partsperspektiv?	207
6. «Venteleg etter tilhøva på staden» – Miljøomsyn som trekk-kraft?	209
7. «Naturmangfaldet på staden» – Det nye trumfkortet?	215
8. Avslutning	218

Nye bidrag til Finnmarks eiendomshistorie 221

Professor dr. juris Øyvind Ravna, Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

1. Innledning	221
2. Embetsverkets beskrivelser på 1700-tallet	225
3. Jordresolusjonen av 1775 og utviklingen frem mot 1814.	229
4. Eiendommer i kirkeboka for Vadsø prestesogn	231
5. Omtale i litteratur og innberetninger omkring år 1800	233
6. Drøfting: Likevel Kongens eiendom?	235
7. Avslutning	238

INNHOOLD

Grunnbokens grenser	241
<i>Professor Erik Røsæg, Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo</i>	
1. Forskjellige typer grenser	241
2. Tinglysning gjelder tinglynsingsenheten	242
3. Forholdet til tingl. § 27	244
4. Rt. 2009 s. 203 Øyer statsallmenning	246
5. Grenseendringer	250
5.1 Innledning	250
5.2 Prinsipielle utgangspunkter	251
5.3 Eiendomsrett	252
5.4 Panteretter	254
5.5 Andre rettigheter	255
6. Oppsummering	257
Det offentliges utøvelse av eierrådighet – når kreves det lovhjemmel?	259
<i>Professor Stig H. Solheim, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet</i>	
1. Tema og aktualitet	259
2. Generelle begrensninger ved det offentliges utøvelse av eierrådighet	261
3. Når kreves det lovhjemmel?	264
3.1 Generelt	264
3.2 Høyesteretts prinsipielle syn på offentlig myndighetsutøving og lovkrevet	266
3.3 Høyesteretts konkrete vurdering i Rydesaken	268
3.4 Flertallets syn på tidligere praksis	275
3.5 Kort om mindretallets syn	276
4. Noen avsluttende refleksjoner	277
Konstitusjonelle grenser for jordskifte	279
<i>Professor Geir Stenseth, Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo</i>	
1. Tilbakeblikk og problemstilling	279
2. Forholdet mellom jordskifte og ekspropriasjon	284
3. Utsyn – problemstillingen i Tyskland	289
4. Refleksjoner	293

INNHold

Oppløsning av sameie mellom ektefeller 299

Professor dr. juris Asbjørn Strandbakken, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innledning	299
2. Oppløsning av sameie gjennom reglene i ekteskapsloven	302
3. Retten til å kreve eiendeler solgt ved delingen	307
4. Praksis om oppløsning av sameie mellom ektefeller ved salg	310
5. Gjennomføring av salget.	313
6. Avslutning	314
Forkortelser	319
Lover med forkortelse	319
Lovforarbeider	319

Om retten til avkasting av formuesgode 321

Professor dr. juris Rune Sæbø, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innledning	321
2. Kort om hendl. § 15 første ledd	322
3. Om betydningen av hendl. § 15	324
3.1 Generelt	324
3.2 Nærmere om noen typetilfeller	327
4. Noen avsluttende betraktninger	334

Infinite plot rent contracts and ground lease contracts for 99 years or less 337

Assistant Professor Børge Aadland, Faculty of Law, University of Bergen

1. Introduction	337
2. The historic background and legal terminology	339
3. The enactment of the Ground Lease Act 1975	343
4. The enactment of the Ground Lease Act 1996	346
4.1 Overview – the NOU 1993: 29	346
4.2 The role of inflation	348
4.3 The case of <i>Store Sandviken</i>	350
5. Final comments and conclusions	353
6. Epilogue – the effect of ignoring important differences and nuances	354

DEL II – ENERGIRETT

Insentivregulering av strømnetselskaper – hvordan oppnå rimelig avkastning i praksis? 359

Professor Endre Bjørndal, professor Mette Bjørndal og professor emeritus Thore Johnsen, NHH – Norges Handelshøyskole

- 1. Bakgrunn 359
- 2. Reguleringsmodell fra 2007 362
- 3. Supereffektivitet. 365
- 4. Justeringsparameter og kalibrering av inntektsrammer. 372
- 5. Konklusjoner 382

Regulation of natural gas infrastructure in Norway:

The Gassled case 387

Henrik Jorem, ph.d. candidate, Faculty of Law, University of Bergen

- 1. Introduction. 387
- 2. Historical background. 389
 - 2.1 Regulation of natural gas infrastructure in Norway (1971–2001) . 389
 - 2.2 The establishment of Gassled (2001–2002). 390
 - 2.3 Entry of foreign investors (2009–2012). 392
 - 2.4 Amendments to the Tariff Regulations (2013) 393
- 3. Gassled in the court system 394
 - 3.1 District Court (2015) 394
 - 3.2 The Court of Appeal (2017). 396
 - 3.3 The Supreme Court (2018) 397
- 4. A few reflections on the law and policy of natural gas infrastructure regulation in Norway 401

Ernst, are you kidding me? Reflections about Norwegian energy law by non-Norwegian energy lawyers 405

Professor Tina Soliman Hunter and associate professor Ignacio Herrera Anchustegui

- 1. Energy in the West, a homage to Ernst. 405
- 2. Which energy package are we in, Ernst? 407

INNHold

2.1 Norway and the EEA Agreement	407
2.2 Where is energy in the EEA Agreement?	407
2.3 Almost ten years to fully accept the Third Energy Package?	409
2.4 What about the Clean Energy Package – or what is to come next?	413
3. Application of EEA law to offshore energy activities?	414
3.1 The territorial scope of the EEA Agreement	414
3.2 So... What does apply, Ernst? A pick and choose model?	417
3.3 Scanteam to the rescue?	419
4. The oil and gas regime	419
4.1 Introduction	419
4.2 Licensing peculiarities	420
4.3 State participation	423
5. An energy-related obsession for fish	425
5.1 A fishy background	425
5.2 Energy law-related compensation	426
5.3 Does it matter when or where fish have sex?	429
6. Conclusions	431

Norske petroleumsutvinningstillatelser og internasjonalt statsansvar: sammenstøt mellom norsk rettskultur og folkerett. 433

Stipendiat Monica Naime ph.d., Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Sammendrag	433
1. Innledning	434
2. Statens organisasjon og dens internasjonale juridiske implikasjon	435
2.1 Offentlige og private statlige funksjoner	435
2.2 Rammeverk for internasjonalt statsansvar og tilskrivelse av urettmessige handlinger	438
3. Regelverket om norske petroleumsutvinningstillatelser	441
4. Kan Norge tilskrives petroleumsrettighetshaveres urettmessige handlinger?	444
4.1 En eller flere gråsoner?	444
4.2 «Bemyndiget av statens lover...»	445
4.3 «...til å utøve elementer av statlig autoritet»	448
5. Konklusjon	451

INNHold

Normprissystemet, partsrettigheter og det nye aktørbildet på norsk kontinentalsokkel	453
<i>Professor Amund Bjøranger Tørum, Nordisk institutt for sjørett, Universitetet i Oslo</i>	
1. Innledning	453
2. Normprissystemet	454
3. Det nye aktørbildet og bruken av normpris som avtalt prisformat ..	458
4. Hvem har rett til å uttale seg før normpris fastsettes, og hvem har klagerett?	462
5. Litt om begrensningene i innsynsretten	464
6. Avsluttende refleksjoner	466

DEL III – EU-/EØS-RETT

EU Competition Law in Digital Markets	471
<i>Associate professor Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund, Faculty of law, University of Bergen</i>	
1. Introduction	471
2. The objectives of the DMA through a competition law lens	473
2.1 Overall objective	473
2.2 Fairness, contestability and undistorted competition	474
3. Application and scope of the DMA in the interaction with the competition law prohibitions	476
4. The enforcement system of the DMA	480
4.1 Are we moving in a new direction within enforcement of anticompetitive behaviour?	480
4.2 Public enforcement	481
4.2 Private enforcement	483
5. Final reflections	488

INNHold

Gjelder EØS-avtalen på kontinentalsokkelen? 489

Professor Halvard Haukeland Fredriksen og professor Knut Einar Skodvin, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innledning 489
2. Folkerettslig bakgrunn 494
3. EU-rettslig bakgrunn 497
4. Rettstilstanden i EØS før Scanteam 503
5. Scanteam-saken 505
6. Avslutning 509

EU-domstolens krav til endringer i forbrukeravtaler 511

Professor Johan Giertsen, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Grålisten 511
2. C-472/10 Invitel 513
3. C-92/11 Vertrieb 515
4. C-143/13 Matei 518
5. C-359/11 Schulz og C-400/11 Egbringhoff 519
6. C-765/18 Neuwied 520
7. Gjennomsiktighet – klart, forutseelig 522
8. Kraftleveringsavtalen – ugjennomsiktig, uforutseelig 523
9. Norges gjennomføring – ? 525

DEL IV – FAKULTETS- OG BROBYGGING

The 'Who? Whom?' question in professional organisations . . . 529

Bernard McCabe, Deputy President and Division Head Taxation & Commercial and Small Business Taxation Divisions, Administrative Appeals Tribunal, Australia

- The Administrative Appeals Tribunal 532
- Tribunal members and academics are professionals that require autonomy 534
- The challenge of securing actual (as opposed to formal) professional autonomy within organisations. 537

INNHold

The extent to which the organisation's purpose is articulated and embedded, and the mechanisms that exist for correcting deviation from its mission	539
Structural separation within the organisation that delineates the respective roles of professionals and managers	544
Arrangements that provide appropriate security of tenure.	550
Conclusion	554

Konfliktråd eller kriminalomsorg? 555

Førsteamanuensis Ingun Fornes, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Nye reaksjoner og nytt straffegjennomføringsorgan	555
2. Ungdomsreaksjonenes innhold og gjennomføring	557
3. De to ulike straffegjennomføringsorganene: konfliktrådet og kriminalomsorgen	560
4. Hvilken betydning har gjenopprettende prosess for organiseringen av ungdomsreaksjonene?	563
5. Startpunkter for en videre diskusjon om organiseringen av ungdomsreaksjonene.	567
6. En helhetlig tilnærming til samfunnets reaksjoner overfor barn som begår lovbrudd?	570

Ansvar for skade forårsaket av kunstig intelligens i selvkjørende kjøretøy – en komparativ oversikt 573

Professor Anne Marie Frøseth, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Introduksjon til temaet	573
2. Særtrekk ved kunstig intelligens som utfordrer eksisterende ansvarsregler	576
3. Synspunkter i internasjonal teori om utfordringer knyttet til de alminnelige vilkårene for ansvar.	578
4. De eksisterende ansvarsgrunnlagene i møte med selvkjørende teknologi.	580
4.1 Status for den teknologiske utviklingen i selvkjørende biler	580
4.2 En oversikt over ulike ansvarsgrunnlag for bilansvaret	581
4.3 Særregulering av ansvaret for selvkjørende biler.	583
4.4 Særlig om produktansvaret	587

INNHold

5. Avkortning av erstatningen på grunn av skadelidtes medvirkning ..	591
6. Avslutning	592

«Bergensmodellen» for læring av juridiske emner

Professor Jan-Ove Færstad, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innledning	595
2. «Bergensmodellen» – studentaktiv læring i små grupper	597
3. Tre erfaringer etter 20 år med et jusstudium basert på «Bergensmodellen»	602
3.1 Verdien av en god relasjon mellom student og underviser.	602
3.2 Utdfordringen med å jobbe problemorientert	606
3.3 Betydningen av at læringsdesignet, gruppeundervisningen inkludert, utgjør en meningssskapende helhet	610

Bærekraftig utvikling og fast eiendom: Tanker om

fengselsbygg

Professor Anna Linda Grønning, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Innledning	615
2. Ideologier om fengselsstraff og gjennomføringen av den	617
2.1 Utgangspunkt om fengselsstraff	617
2.2 Fengselsstraffens begrunnelser	618
3. Sammenhengen mellom ideologi og fengselsarkitektur	621
4. Når gammel arkitektur setter grenser for nye ideologier.	624
4.1 Tidsmessig holdbarhet som problem	624
4.2 Isolasjon som resultat av feil arkitektur	625
5. Hvordan bygger vi et bærekraftig fengsel i dag?	627
5.1 Samtidens tendenser	627
5.2 Ønsker for 100 år	630
6. Avsluttende refleksjon: Var fangehullet egentlig bedre?	631

INNHOOLD

Rusreforma som reguleringsutfordring	633
<i>Professor Jørn Jacobsen, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen</i>	
1. Innleiing	633
2. Rusreformprosessen	635
3. Rusreformframlegget – kritiske perspektiv	637
4. Motframlegget – kritiske perspektiv	640
5. Administrativ reaksjon som ein mellomveg?	642
6. Stat, marknad og individet sin fridom: Eit heilskapleg perspektiv. . .	646
7. Rusreforma som reformerfaring?	648
Beviskravet ved prejudisiell prøving av et sivilrettslig rettsforhold i en straffesak.	651
<i>Professor ph.d. Gert Johan Kjelby og professor ph.d. Ørnulf Øyen, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen</i>	
1. Problemstillingen	651
2. I hvilke situasjoner er problemstillingen aktuell?	653
3. Avgjørelsen HR-2019-2400-A.	656
4. Nærmere om når et sivilrettslig beviskrav skal anvendes.	659
Continuing Power of Attorney and Human Rights	663
<i>Prof. Dr. Dr. h.c. Volker Lipp, Georg-August-Universität Göttingen</i>	
I. Introduction	663
II. The Continuing Power of Attorney in Comparative Perspective. . .	666
III. Human Rights Requirements for Private Adult Protection	668
1. Overview	668
2. The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities . .	669
3. Case Study: Private Adult Protection	672
IV. Case Study: German Continuing Power of Attorney	674
V. Conclusion	677

INNHold

Eldre rettspraksis som rettskjelde 679

Førsteamanuensis Maria Veia Lund ph.d., Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. Presentasjon av emnet 679
2. Rettskjelde og rettshistorie 680
3. Oppfatninger i teorien om forholdet mellom alder og vekt 682
4. Tidsløpet si tyding for argument knytt til vektlegging av rettspraksis 684
5. Bidrag frå eldre rettspraksis ved bruk og analyse av ulike typar rettsnormer. 689
6. Høg alder som varsellampe. 694

Tilståelse som straffutmålingsmoment. 697

Pensjonert høyesterettsdommer dr. juris Magnus Matningsdal

1. Innledning 697
2. Grunnvilkåret «uforbeholden tilståelse» 698
3. Hvilken vekt skal tilståelsen tillegges? 700
 - 3.1 Lovgivers forutsetning. 700
 - 3.2 Utmålingen av tilståelsesrabatt i underrettspraksis etter lovendringen 702
4. Høyesteretts praksis. 703
 - 4.1 Innledning. 703
 - 4.2 Tilfeller hvor siktede meldte seg selv 704
 - 4.3 Umiddelbar tilståelse. 706
 - 4.4 Senere tilståelse, men før tingrettens dom – eventuelt under tingrettens behandling 709
 - 4.5 Tilståelse først for lagmannsretten 709
 - 4.6 Saker hvor etterforskningen og iretteføringen ville ha blitt svært komplisert uten siktedes bistand. 711
 - 4.7 Særlig om tilfeller hvor tilståelsen er begrenset til noen av forholdene – delvis tilståelse 712
 - 4.8 Saker om seksuallovbrudd. 713
5. Tre ytterligere spørsmål. 714
 - 5.1 I hvilken utstrekning har tilståelse betydning for valg av straffereaksjon? 714

INNHOOLD

- 5.2 Har straffens lengde betydning for det forholdsmessige avslaget? . . . 715
- 5.3 Betydningen av aktors forslag til reduksjon 716

Politiets adgang til å nedlegge langvarige oppholds- og ferdseisforbud når formålet er å ivareta personers sikkerhet, jf. pl. § 7 første ledd nr. 2, jf. andre ledd. 719

John Reidar Nilsen forsker ph.d., Vest politidistrikt og førsteamanuensis II, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

- 1. Introduksjon 719
- 2. Presisering og avgrensing av tema 720
- 3. Sondringen enkeltvedtak – forskrift 722
- 4. Legalitetsprinsippet som forbudsnorm og tolkningsprinsipp. 723
- 5. Politiloven § 7 første ledd nr. 2, jf. andre ledd. 724
 - 5.1 «Enkeltpersoners sikkerhet» 724
 - 5.2 «Ivareta» sikkerhet 725
 - 5.3 «Regulere ferdsel» og «forby opphold» 726
- 6. Varighetsbegrensninger ved oppholdsforbud som selvstendige vedtak 727
- 7. Varighetsbegrensninger ved oppholdsforbud som representerer en håndheving av allerede eksisterende forbud 731
- 8. Avsluttende merknader 735

Framveksten av sparebankar i Noreg. 737

Ingvild Nordtveit ph.d., Silje Karine Nordtveit ph.d. og Torhild Nordtveit ph.d.

- 1. Innleiing 737
- 2. Sparing, kredittgiving, institusjonar og økonomisk utvikling 740
- 3. Dei første bankreguleringane. Sparebankar og forretningsbankar frå 1824 til 2015. 742
- 4. Utviklinga i Noreg frå 1820-talet. Sparebanklovgivinga som ledd i samfunnsutviklinga 746
- 5. Avsluttande refleksjonar 752

INNHold

Hollywood jurisprudence: Adverse changes between signing and closing – recent Covid-19 cases, and a reflection on the function, design, and judicial treatment of contract clauses . . . 755

Professor Dr. Dr. h.c. Erich Schanze LL.M. (Harv.), Institute for Comparative Law, Philipps-Universität Marburg

I. Introduction: M&A contracts between “signing” and “closing”	755
II. The two cases	758
1. Canada/ Ontario: Cineplex v. Cineworld (2021)	758
2. USA/ Delaware: AB Stable v. MAPS Hotels (2020/2021)	760
III. Direct implications for drafting	762
IV. Unnecessary opaqueness of deals caused by MAC clauses?	764
V. MACs: incentives, interests, and mechanisms	765
VI. A final reflection on the style of the opinions	769

Legal engineering grappling with systemic faults and flaws in ecosystem law 773

Professor Sigrid Eskeland Schütz, Faculty of law, University of Bergen

1. Overview	773
2. Ecosystem law: a cuckoo’s egg in the nest of rule of law	775
3. Ecosystem law incorporated in the rule of law	780
3.1 Introduction	780
3.2 The who: multilevel and multi-stakeholder governance	782
3.3 The how: employing the regulatory toolbox	785
4. The quest for new instruments in legal engineering	789
4.1 Adaptive management and reflexive regulation	789
4.2 Bottom-up and co-production of regulation	790
4.3 Regulation by consensus	791
5. Conclusion	792

ELI-UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure og norsk bevisrett 795

Professor Magne Strandberg, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

1. ELI-UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure	795
2. Bevisinnhenting og rollefordeling	797
3. Bevistilgang	802

INNHold

Miljøaktivister i domstolene	815
<i>Professor Ragna Aarli, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen</i>	
1. Jussens bidrag til bærekraftig utvikling	815
2. Kampen mot utbygging av Altavassdraget	816
2.1 Det historisk-politiske bakteppet	816
2.2 Rettsordenens spilleregler for miljødemonstrasjoner (1981)	817
2.3 Utvikling av rettsordenens spilleregler – rettslig interesse for organisasjoner	819
3. Vågehvalfangst til besvær	821
3.1 Nasjonal protest mot klassifikasjon av vågehval som truet art.	821
3.2 Ærevern for Greenpeace-Danmark.	822
3.3 Rettsordenens spilleregler for miljødemonstrasjoner (1995–96) ...	823
4. Konstitusjonalisering og internasjonalisering.	825
4.1 Nye rettsgrunnlag	825
4.2 Folkeaksjonen Stopp regionfeltet Østlandet.	828
4.3 Rettsordenens spilleregler for miljødemonstrasjoner (2011)	829
5. Ny giv i kampen for klima, miljø og naturmangfold?	831
5.1 Grunnloven § 112 og klimasøksmålet	831
5.2 Miljøaktivister ved dommerbordet.	833
5.3 Rettsordenens spilleregler for miljødemonstrasjoner (2022)	835
6. Avslutning: Vår felles framtid	838
 Bibliografi over Ernst Nordtveit	 841
<i>Elen Elvebakk, Universitetsbibliotekar ved Bibliotek for juridiske fag, Universitetet i Bergen</i>	
Lovførearbeid og bøker	841
Lovkommentarer	842
Juridiske artiklar	843
Innlegg på konferansar.	845